

Kell-e nekünk újító?

B. T.-vel a bíróságon találkoztam először, ő volt a felperes. Egy újításért, ötletért — jogi minősítésén még vitatkoznak — járó pénzért szállt ismét harcba. Hát nem vesztek még ki a romantikus hősök elgépesegett, elkényelmesedett világunkból? Létezik még ember, aki vállalja a tortúrát azért, amiért úgy érzi, megdolgozott? Hát nem egyszerűen, ha valaki nemcsak a kezével, hanem az agyával is alkot, akkor neki is lehet tartani a markát? Számomra érthetetlen volt, miért kell ide bíróság, szakértők, s vállalati jogász. Mire e cikkem írom, már a fellebbviteli tárgyalásra készül, úgy érzi, lekicsinyítették az érdemeit, s méltánytalan a számára megítélt összeg. Az újabb fordulóra csiszolja érveit, ahelyett, hogy ismét az „emberiségért”, vagy ha úgy tetszik, egy kisebb kollektív boldogulásáért ismét kitaláljon valamit.

Amikor négyszemközt beszélgetünk, nyughatatlan ember benyomását kelti. Sohasem elégedett — ő tudja, lehet hogy megvan rá az oka. Mindenesetre nem szeretnék a munkahelyi főnöke helyében lenni, ezzel az emberrel mindig foglalkozni kell. Ha valamit szerrinte túl bonyolultnak akar megoldani, mindig előáll egy váratlan ötlettel. De ki szeret kockáztatni, ha nem muszáj, majd ha a körműnkre ég a probléma, foglalkozunk vele. Mennyivel kényelmesebb így az élet.

Tulajdonképpen nem kellene elhinnem mindent, amit mond, hisz lehet elfogult, ki nem tartja szívesen magát többre az átlagnál. Csakhogy, másokkal is beszélgettem már hasonló ügyekről, s ezek alapján sem lehetek nyugodt, valami nincs itt rendjén. Hallottam olyan esetéről, hogy egy nagyvállalat saját dolgozóitól perelte el milliókat érő szolgálati szabadalmukat, hogy neki erre nincs szüksége. Most, hogy a felalálók nem hátráltak, s mégis bejegyeztették újdonságukat, ők is ugyanúgy fizetnek érte, mint más, idegen vállalat. Az élet bizonyított, s munkájukat már el sem tudnák képzelni az új gép és szisztéma nélkül. Másutt, lelkes fiatalok anynyi pályázaton nyertek egyszerű megoldásokkal, amennyin elindultak. Az ötlet már évekkkel ezelőtt kipattant az agyukból, de az illetékesek a nagyberuházást még most is csak a régi módon tudják elképzelni. Lehet, hogy egy-két év múlva rákerül minden szükséges pecsét a gondosan elkészített leírásra, de addigra eltelik vagy öt esztendő, s oda a milliárdos megtakarítás lehetősége. Kiszámítani is lehetetlen, mennyibe kerülnek végzetes késedelmeink.

B. T. már nem dolgozik annál a vállalatnál, ahol már használják az ő — úgy mond — továbbfejlesztett módszerét. Mindannyian gazdagabbak lettünk. A tortúrát, az újító béréért már vehetnénk magánügynek is, hisz mivel lennénk mi boldogabbak, ha B. T. a most felajánlott 27 ezer forintnál többet tud kiverekedni. Talán annyival, hogy egy ember ismét hinni tudna abban, hogy anyagilag is érdemes megerőltetni az agyunkat.

A reklámszatyorból előszedett, spirál alakban felszavart laposvas ránezésére egyszerű szerkezet, ki gondolná, mennyi technikai és technológiai problémát rejt magában. Az elsőt 1982-ben készítette el, s tavaly szólt

oda az új munkahelyére az egyik ismerős, hogy: mester lopják az újítását.

— Kimentem, megnéztem, valamit változtattak rajta, a részletekben számtalan a variáció, de az elv ugyanaz maradt. Az a lényeg, s nem az, hogy például hány ponton hegesztették. Az egyezkedésnél makacs voltam, 60 százalékot kértem az újítási díjból, ők csak ötvenig mentek el. Most a bíróság elsőfokon 20 százalékot ítél, hát hogy nyugodhatnék én abba, hogy nekem csak az ötletet tulajdonítják. Az újításom, nekem évekkkel ezelőtt teljesen kész volt. Tehetek én arról, hogy akkor még a régi módon is tudott eleget gyártani. Azóta nőtt meg anynyira a megrendelés, hogy ki kellett találni valamit. Tavaly több mint másfél milliót takarítottak meg az új módszerrel.

— Nem az volt a baj, hogy másokat nem vont be a munkába?

— A szemembe nem mondták. A főnököm elkezdte vakarni a fejét: mit is kéne rajta tökéletesíteni, hogy tényleg használható legyen?

— S ha mégis bevonnék ilyenkor a főnököket, nem érné meg, hogy legalább mozdul az ügye?

— Erről én már fiatal koromban leszoktam. Ha ebbe az utcába belemegy az ember, vége-hossza nincs a társaknak. Egy nagyberuházáson, az új elektroacélmű építésén dolgoztam akkor. Pincébe kellett egy generátortegységet elhelyezni, de a tervezők kihagyták a számítást, hogy ott egy oszlop is van. Nem tudtuk az előre elkészített alakra rátenni a berendezést. Két megoldás volt kézenfekvő, vagy az oszlopot kell lebontani, vagy új alapot csinálni. Sokára lett volna az kész, s legalább egymillióba került volna a változtatás. Az oszlop ráadásul az épület jó részét tartotta. Volt a generátoron egy beugró rész, kiszámoltam, ha a tervhez képest elfordítjuk, centiméterekkel ugyan, de elfér. Igaz, látszólag rosszabb helyre került a motor, de az a plusz negyven méter kábel megérte, annyiból megúsztuk. Mentem az ötlettel a beruházóhoz, máris kettőnké volt az újítás, így mentünk az építéshez. Csakhogy, már hárman is kevesen voltunk, kisült, hogy annak is adni kellett volna valamit, aki elbírálta. Ez nem jutott eszünkbe, nem kaptunk egy fillért se, egyből kiderült, hogy munkaköri kötelesség volt ezt kitalálni.

— Az újítónak melyik fontosabb: a pénz, vagy, hogy megvalósuljon az ötlete?

— Tipikus magyar szembeállítás. A tévében az egyik évfolyamtársam azt felelte a riporternak, hogy az igazi műszakit arról lehet megismerni, hogy ha semmi haszna nincs, az újításokat akkor is beadja. Vagyis, úgy szép a műszaki, ha mafla és jószándékú. En úgy vagyok vele, előbb adják ide az újítási pénzt, aztán, ha szükségét érzem, majd fölajánlom a főtí gyermekvárosnak. Egy olyan társadalomban, ahol mindent pénzért adnak, egyedül az alkotó gondolatot kívánják ingyen?

Nehéz embereknek tartják a hozzám hasonlókat, nem tudunk megváltozni. Én még ha pokolra kerülök, akkor is ez lesz az első szavam: adjatok egy darab vasat, hadd tudjak bütykölni!

Toth Szeles István

A Radnóti- emlékbizottság kiadványai

A Győrött működő Radnóti-emlékbizottság és irodalmi társaság még az idén kiadja a Radnóti-bibliográfiát, Nagy Mariann munkáját. A költő életművét feldolgozó publikációk jegyzéke fontos forrásmunkául szolgálhat a kutatóknak.

A társaság évszázados hagyomány felelevenítésére vállalkozik a Kisalföldi Kalendárium megjelentetésével. A hasznos tudnivalókat, szórakoztató írásokat és szépirodalmi alkotásokat tartalmazó, akkoriban országos hírű győri kalendáriumok örökébe lép a kiadvány. A szépirodalom ki-
vül helyet kapnak a megye művészeti életét elemző tanulmányok is. A kalendáriumból nem hiányzik majd a naptár sem, és a jeles napokhoz kapcsolódó kisalföldi népi hagyományok leírása sem.

A társaság már a verskedvelők kezébe adta Az örvénylő szívű vándor című verseskötetét, a Győr-Sopron megyei Lébeny községben született Kormos István költőről megemlékező versek gyűjteményét. A kötet csaknem 170 verset közöl.

A „szegedi iskola”

Alapítvány és kiadványsorozat

Jó néhány éve szinte csendes észrevétlenségben — szakmai körökben azonban annál nagyobb, sőt, mindinkább fokozódó érdeklődéstől kísérve — létezik Szegeden egy irodalomelméleti munkaközösség, amelynek hazai és nemzetközi rangját mindennélke-
sebben bizonyítja a tény: immáron „szegedi iskolának” nevezik. Noha eredeti, a legkorszerűbb irodalomelméleti koncepciókat sajátos felfogásban továbbfejlesztő munkálkodásuk részleteit és hasábkönyt bajos nagyobb terjedelemben ismertetni, izelítőnek annyit: egyik középponti kategóriájuk az irodalmi művek úgynevezett „lehetséges világainak” vizsgálata — remélhetőleg csupán a kifejezés sejtetni enged egyfajta, igen originális közelítésmódot...

A szegedi iskola néven ismertté vált kutatóteam egyik leghatékosabb tagja a közelmúltban fiatalon elhunyt Kanyó Zoltán volt. A JATE bölcsészettudományi kara docensének, a szemiotika nemzetközi hírű tudósának emlékére övezte alapítványt ajánlott föl, amelyet az illetékes minisztérium és a szegedi egyetem vezetése köszönettel elfoga-

dott. A százezer forintos alapítvány kamatából minden évben — egy háromtagú bizottság véleménye alapján — a tervek szerint egy vagy két arra érdemes, 35 évnél nem idősebb, irodalomelmélettel foglalkozó kutató részeseül, évente kilencezer forint összegben. A jutalomként adandó, az alaputatások élénkítését szolgáló alapítványt az ország valamennyi tudományos intézetében dolgozó szakember megkaphatja — első alkalommal az idén, a tudományegyetem tanévnyitó ünnepségén adják át.

Imáron hat esztendeje van egy olyan kiadvány, amely több-kevesebb rendszerességgel arra törekedik, hogy beszámoljon a szegedi iskola kutatási eredményeiről — is. Mert a *Studia Poetica*, amelynek 1980 és 82 között négy száma jelent meg (egyik szerkesztője éppen Kanyó Zoltán volt, kinek betegsége miatt az 1985-ig tervezett újabb négy szám kiadása érthetően lelassult) — profiljában túlmutat a szegedi kutatócsoport működésén: noha a bölcsészkar kiadványa, nemcsak az egész országból „verbuvált” neves szerzők, de például kanadai, amerikai, francia,

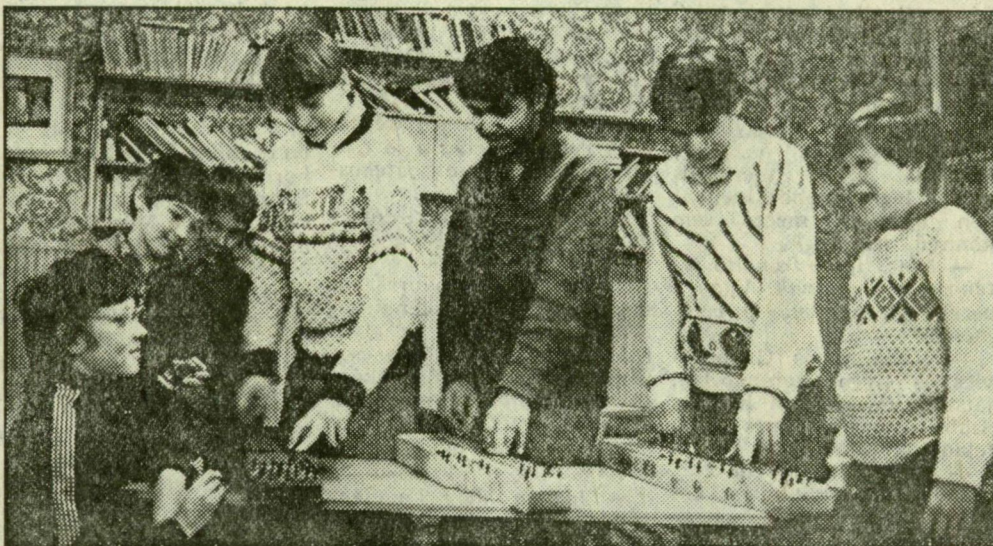
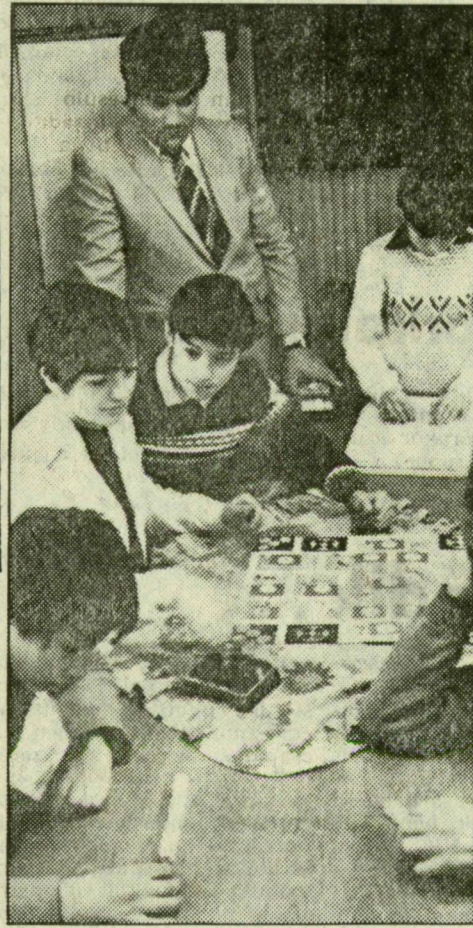
lengyel, továbbá NSZK- és NDK-beli szakemberek tanulmányait is rendszeresen közlik, nem beszélve a fiatal, tehetséges tanítványok közreműködéséről...

A *Studia Poetica* (összesen 500 példányban) nemcsak magyarul, hanem idegen nyelveken is megjelenik, a Tudományos Szervezési és Informatikai Intézet támogatásával. (Az Akadémiai Kiadó boltjaiban — Szegeden a Kárász utcai idegen nyelvű könyvesboltban — vásárolható meg, külföldön a Kultúra Könyvterjesztő Vállalat boltjaiban forgalmazzák.) S hogy mi minden is található benne? Az ötödik kötet (angolul jelent meg) a *Funkcionalitás* címet kapta, bevezetőjét még Kanyó Zoltán írhatta. A fikció poétikai fogalmával kapcsolatos elméleti tisztázatlanságok elemzése a kiindulópont, a többi szerző a „lehetséges világok”-elmélet szemantikájával éppúgy vitatkozik, mint a funkcionalitás és a narratológia összefüggéseivel, különböző elméleti irányzatok taglalásával. A hatodik kötet „Az elbeszélés értékelésének struktúrái” összefoglaló címet viseli, s a dolgozatok a francia és az amerikai regényt, a romantikus és a fantasztikus novellát vagy a modern expresszionista elbeszélést egyaránt vizsgálják. A hetes számú *Studia Poetica* is magyar nyelvű. — egyszerű formák szemiotikájának kérdéseivel foglalkozik, míg az eddig publikált utolsó a nyolcas a szövegelemek és szövegforgalmak pragmatikai elemzéseit tartalmazza.

Az utóbbi időben megjelent négy kötet jelentősége igen nagy. Es nemcsak azért, mert köztudott, milyen elképesztően hosszú nyomdai átfutási idővel kell dolgozni a hazai tudományos folyóiratok nagy részének, s milyen kis fóruma van az irodalomelmélettel foglalkozó tanulmányoknak — e gondok pedig a kiadványsorozat révén nagymértékben megoldódni látszanak. Am a *Studia Poetica* igazi fontossága legalább két oldalról még megközelíthető: segítségével a szegedi kutatók szinte „naprakész” lehetnek jelen a nemzetközi tudományos életben, s egyúttal a külföldi szerzők közlésével a kooperáció, a kölcsönös együttműködés is óriási lehetőségeket kap. Másrészt: a kiadványsorozat oktatási segédanyagként sem megvetendő, sőt... Ami pedig a jövőt illeti, az alapítvány és a *Studia Poetica*-kötetek apropóján túl, a tízes számú kiadványban a „szegedi iskola” tisztelegni fog korán eltávozott társa előtt: Kanyó Zoltán emlékének szentelik majd ezt a *Studia Poetica*-t.

D. L.

Tanulnak, játszanak, zenélnak

Tanulnak, játszanak, zenélnak, pihennek, ugyanúgy, mint a többi gyerek. Nevetnek és sírnak, megvan mindenük, mint a többi gyereknek — csak édes szüleik nincsenek. Családot sem ismernek, sok testvérrel együtt a Rigó utcai nevelőotthonban laknak ők, 58-an, fiúk, 6-tól 18

éves korig. Őt nevelő szeretete, gondoskodása pótolja, amennyire lehet, a szülők hiányát. Az otthonban meghitt sarkok, kézimunkák, televízió, magnó, zongora, sok játék között nevelkednek a családokból kiszakadt fiúk — képriportunk róluk készült

Magyar-osztrák egyezmény

Hazaérkezett Ausztriából a Magyar Szállodaszövetség delegációja. Az osztrák szállodaszövetség vezetőivel tárgyaltak, s megállapodtak, hogy harmadik piacokon közösen ajánlják programjaikat. A jövőben a tengerentúli országokban „Duna menti országok” néven hirdetik majd azokat a körutakat, amelyek Magyarországot és Ausztriát egyaránt érintik